

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MACIEJ SZPUNAR
prednesené 10. januára 2019¹

Vec C-516/17

**Spiegel Online GmbH
proti
Volkerovi Beckovi**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Autorské práva a s nimi súvisiace práva – Výlučné práva na rozmnožovanie a verejný prenos – Flexibilita pri zavádzaní vo vnútroštátnom práve – Výnimka spojená s účelom spravodajstva o bežných udalostiach – Primeraná možnosť požadovať súhlas pred uverejnením – Odkazy dostupné cez hypertextový odkaz sprístupnený vedľa textu – Dielo uverejnené vo svojej konkrétnej podobe so súhlasom autora“

Úvod

1. Úlohu, ktorú zohráva sloboda prejavu vo všeobecnosti a najmä sloboda médií v demokratickej spoločnosti, nemožno preceňovať. Slobodná výmena názorov a kontrola moci zo strany spoločnosti – mechanizmy, v ktorých sú médiá nevyhnutnými sprostredkovateľmi – predstavujú základný kameň takejto spoločnosti.
2. Slobodu prejavu uznávala ako základné právo už Deklarácie práv človeka a občana z roku 1789 vo svojom článku 11. Autori tejto deklarácie si však boli vedomí toho, že výkon slobody jednými pravdepodobne obmedzí slobodu druhých. Preto v článku 4 zaviedli zásadu, podľa ktorej „výkon prirodzených práv človekom nemá iné hranice ako tie, ktoré zabezpečujú využívanie rovnakých práv ostatným členom spoločnosti“. Pokiaľ ide o to, komu prináleží stanoviť určité rozhodcovské pravidlá medzi týmito slobodami, tento článok v druhej vete spresňuje, že „tieto hranice môže stanoviť jedine zákon“.
3. Tieto jednoduché a prirodzené zásady sú stále aktuálne. Poslaním zákona, ako výrazu všeobecnej vôle,² je nastoliť rovnováhu medzi rôznymi základnými právami tak, aby slúžili ku prospechu všetkých. Inak to nie je ani v oblasti autorského práva, čo dokonale ilustruje aj prejednávaná vec.

¹ Jazyk prednesu: francúzština.

² Čo je tiež prínosom deklarácie z roku 1789, konkrétne jej článku 6.

Právny rámec

Medzinárodné právo

4. Článok 9 ods. 1 Bernského dohovoru o ochrane literárnych a umeleckých diel, podpísaného v Berne 9. septembra 1886 (Parížsky akt z 24. júla 1971), v znení zmien z 28. septembra 1979 (ďalej len „Bernský dohovor“), zakotvuje právo autorov udeliť súhlas na akékoľvek rozmnožovanie svojich diel. Článok 9 ods. 2, článok 10 ods. 1 a článok 10 bis ods. 2 Bernského dohovoru v príslušnom poradí stanovujú:

„Zákonodarstvám štátov Únie [tvorenej signatárskymi štátmi Bernského dohovoru] sa vyhradzuje možnosť dovoliť rozmnožovanie týchto diel v určitých osobitných prípadoch, pokiaľ také rozmnoženie nenarušuje normálne využívanie diela a nespôsobuje neospravedliteľnú ujmu oprávneným záujmom autora.

...

Citácie z diela, ktoré bolo oprávnené sprístupnené verejnosti, včítane citácií z novinových článkov a z časopisov vo forme tlačových prehľadov, sú dovolené s podmienkou, že sú v súlade s poctivými zvyklosťami a v rozsahu odôvodnenom sledovaným účelom.

...

Tak isto sa vyhradzuje zákonodarstvám štátov Únie ustanoviť podmienky, za ktorých sa môžu pri spravodajstve o aktuálnych udalostiach fotografiou, filmom, vysielaním rozhlasom alebo televíziou alebo prenosom po drôte na verejnosť rozmnožovať a sprístupňovať verejnosti v miere odôvodnenej sledovaným informačným účelom literárne alebo umelecké diela pri takej udalosti videnej alebo vypočutej.“

5. Článok 1 ods. 4 Zmluvy WIPO o autorskom práve³ stanovuje, že „zmluvné strany budú dodržiavať ustanovenia článkov 1 až 21 a ustanovenia prílohy k Bernskému dohovoru“. Podľa spoločného vyhlásenia týkajúceho sa článku 1 ods. 4 Zmluvy WIPO o autorskom práve „právo rozmnožovania, ako je ustanovené v článku 9 Bernského dohovoru vrátane výnimiek v ňom uvedených, sa plne uplatňuje v digitálnom prostredí, predovšetkým na použitie diel v digitálnej forme. Rozumie sa, že uloženie chráneného diela v digitálnej forme na elektronickom médiu je rozmnožením v zmysle článku 9 Bernského dohovoru“⁴.

3 Zmluva Svetovej organizácie duševného vlastníctva (WIPO) o autorskom práve prijatá v Ženeve 20. decembra 1996, ktorá vstúpila do platnosti 6. marca 2002 (ďalej len „Zmluva WIPO o autorskom práve“), ktorej zmluvnou stranou je aj Európska únia na základe rozhodnutia Rady 2000/278/ES zo 16. marca 2000 o schválení Zmluvy o autorských právach WIPO a Zmluvy WIPO o výkone a fonogramoch v mene Európskeho spoločenstva (Ú. v. ES L 89, 2000, s. 6; Mim. vyd. 11/033, s. 208).

4 Vyhlásenie diplomatickej konferencie, ktorá Zmluvu WIPO o autorskom práve prijala, pripojené k tejto zmluve (článok 25 uvedenej zmluvy).

Právo Únie

6. Článok 2 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2001/29/ES z 22. mája 2001 o zosúladiení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti⁵ stanovuje:

„Členské štáty ustanovia výlučné právo udeliť súhlas alebo zakázať priame alebo nepriame, dočasné alebo trvalé rozmnožovanie akýmkoľvek spôsobom a akoukoľvek formou, v celku alebo v časti:

a) pre autorov k ich dielam;

...“

7. Podľa článku 3 ods. 1 tejto smernice:

„Členské štáty poskytnú autorom výlučné právo udeliť súhlas alebo zakázať akýkoľvek verejný prenos ich diel, či po drôte alebo bezdrôtovými prostriedkami vrátane sprístupňovania ich diel verejnosti takým spôsobom, aby verejnosť k nim mala prístup z miesta a v čase, ktoré si sama zvolí.“

8. Článok 5 ods. 3 písm. c) a d) uvedenej smernice stanovuje:

„Členské štáty môžu zabezpečiť výnimky alebo obmedzenia práv poskytnutých podľa článkov 2 a 3 v nasledujúcich prípadoch:

...

c) rozmnoženie v tlači, verejný prenos alebo sprístupňovanie zverejnených článkov o bežných hospodárskych, politických alebo náboženských témach alebo vysielaných diel alebo iných predmetov ochrany toho istého charakteru, v prípadoch, keď takéto použitie nie je výslovne vyhradené a pokiaľ je označený zdroj vrátane mena autora alebo použitie diel alebo iných predmetov ochrany v súvislosti so spravodajstvom o bežných udalostiach v rozsahu oprávnenom informatívnym účelom a pokiaľ je označený zdroj vrátane mena autora, ak sa neukáže, že to nie je možné;

d) citácie na účely kritiky alebo zhrnutia za podmienky, že sa vzťahujú na dielo alebo iný predmet ochrany, ktoré už boli v súlade so zákonom sprístupnené verejnosti, že je označený zdroj vrátane mena autora, pokiaľ sa neukáže, že to nie je možné a že ich použitie je v súlade so prípustnou praxou a v takom rozsahu, aký sa vyžaduje na tento osobitný účel;

...“

9. Nakoniec podľa článku 5 ods. 5 tejto istej smernice:

„Výnimky a obmedzenia ustanovené v odsekoch 1, 2, 3 a 4 sa budú uplatňovať iba v niektorých osobitných prípadoch, pri ktorých nedochádza ku konfliktu s bežným využívaním diela alebo predmetu ochrany a ktoré neodôvodnene nepoškodzujú oprávnené záujmy nositeľa práv.“

5 Ú. v. ES L 167, 2001, s. 10; Mim. vyd. 17/001, s. 230.

Nemecké právo

10. Smernica 2001/29 bola do nemeckého práva prebratá na základe Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Urheberrechtsgesetz (zákon o autorskom práve a súvisiacich právach) z 9. septembra 1965 (ďalej len „UrhG“). V § 50 UrhG sa stanovuje:

„Pokiaľ ide o spravodajstvo o bežných udalostiach vysielané rozhlasom alebo televíziou alebo podobnými technickými prostriedkami, v novinách, periodikách a iných publikáciách alebo na akomkoľvek inom médiu, ktoré sa týkajú najmä aktuálnych udalostí, ako aj vo filme, je dovolené rozmnožovanie, distribúcia a sprístupnenie verejnosti diel, pri takejto udalosti videných alebo vypočutých, v rozsahu odôvodnenom sledovaným cieľom.“

11. Podľa § 51 UrhG:

„Rozmnožovanie, distribúcia a verejný prenos už uverejneného diela na účely citácie sú dovolené, pokiaľ je rozsah používania odôvodnený osobitným cieľom, ktorý sa má dosiahnuť. Konkrétne je prípustné:

- (1) zahrnúť jednotlivé diela po ich uverejnení do samostatnej vedeckej práce s cieľom vysvetliť jej obsah;
- (2) citovať úryvky z diela po jeho uverejnení v samostatnom literárnom diele;
- (3) citovať v samostatnom hudobnom diele čiastkové úryvky z už uverejneného hudobného diela.“

Skutkový stav, konanie a prejudiciálne otázky

12. Pán Volker Beck, žalobca v prvostupňovom konaní a odporca v konaní o opravnom prostriedku „Revision“ vo veci samej (ďalej len „odporca“), bol v rokoch 1994 až 2017 poslancom nemeckého Bundestag (dolná komora Spolkového parlamentu, Nemecko). Je autorom článku týkajúceho sa citlivých a kontroverzných tém súvisiacich s trestnou politikou. Tento článok vyšiel v roku 1988 ako súčasť zborníka textov. Vydavateľ pri tomto uverejnení pozmenil názov rukopisu a jednu z jeho viet skrátil. Odporca sa sťažoval u vydavateľa a neúspešne od neho žiadal, aby to ku dňu vydania zborníka označil pomocou poznámky vydavateľa. Prinajmenšom od roku 1993 sa odporca úplne dištancoval od obsahu uvedeného článku.

13. V roku 2013 sa rukopis článku našiel v archíve a bol predložený odporcovi, v tom čase kandidátovi do parlamentných volieb, ktoré sa mali konať o niekoľko dní neskôr. Odporca poskytol tento dokument redakciám viacerých novín, ako dôkaz o tom, že jeho rukopis bol v článku uverejnenom v zborníku pozmenený. Na druhej strane nesúhlasil s tým, aby médiá texty uverejnili. On sám však zverejnil obe verzie článku na vlastnej internetovej stránke, pričom na každej strane sa nachádzal tento text: „Dištancujem sa od tohto príspevku. Volker Beck.“ Na stranách článku uverejneného v zborníku sa okrem toho nachádzal nápis: „Tento text bol [uverejnený] bez oprávnenia a voľným redigovaním zo strany vydavateľa bol pozmenený nadpis a časti textu.“

14. Spiegel Online GmbH, žalovaná v prvostupňovom konaní a navrhovateľka v konaní o opravnom prostriedku „Revision“ vo veci samej (ďalej len „navrhovateľka“), prevádzkuje internetový spravodajský portál *Spiegel Online*. Dňa 20. septembra 2013 uverejnila článok, v ktorom uviedla, že odporca celé roky zavádzal verejnosť, pretože základný obsah jeho rukopisu sa vo vydaní z roku 1988 nezmenil. Okrem tohto článku navrhovateľky boli pôvodné znenie rukopisu a článok odporcu uverejnený v zborníku dostupné na stiahnutie cez hypertextové odkazy.

15. Odporca napadol sprístupnenie kompletných textov svojho článku na internetovej stránke navrhovateľky, ktoré považuje za zásah do jeho autorských práv. Landgericht (krajinský súd, Nemecko) vyhovel návrhom odporcu. Odvolanie navrhovateľky bolo následne zamietnuté. Navrhovateľka preto podala opravný prostriedok „Revision“ na vnútroštátny súd, ktorý predložil tento návrh na začatie prejudiciálneho konania.

16. Za týchto okolností Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

- „1. Pripúšťajú ustanovenia práva Únie týkajúce sa výnimiek alebo obmedzení [autorských práv] podľa článku 5 ods. 3 smernice 2001/29 diskrečnú právomoc pri ich preberaní do vnútroštátneho práva?
2. Akým spôsobom treba pri stanovení pôsobnosti výnimiek alebo obmedzení výlučného práva autorov na rozmnožovanie [článok 2 písm. a) smernice 2001/29] a na verejný prenos ich diel vrátane sprístupňovania verejnosti (článok 3 ods. 1 smernice 2001/29), ktoré sú stanovené v článku 5 ods. 3 smernice 2001/29, vziať do úvahy základné práva podľa Charty základných práv Európskej únie [ďalej len ‚Charta‘]?
3. Môžu základné práva na informácie (článok 11 ods. 1 druhá veta [Charty]) alebo na slobodu tlače (článok 11 ods. 2 [Charty]) odôvodniť výnimky alebo obmedzenia výlučného práva autorov na rozmnožovanie [článok 2 písm. a) smernice 2001/29] a na verejný prenos ich diel vrátane sprístupňovania verejnosti (článok 3 ods. 1 smernice 2001/29) nad rámec výnimiek a obmedzení, ktoré sú stanovené v článku 5 ods. 3 smernice 2001/29?
4. Nemožno sprístupňovanie diel chránených autorským právom verejnosti na internetovom portáli tlačovej organizácie už preto považovať za spravodajstvo o bežných udalostiach podľa článku 5 ods. 3 písm. c) druhého prípadu smernice 2001/29/ES, na ktoré nie je potrebné povolenie, že tlačová organizácia mala možnosť a dalo sa od nej očakávať, že predtým, ako autorove diela sprístupní verejnosti, získa jeho súhlas?
5. Chýba uverejnenie na účely citácie podľa článku 5 ods. 3 písm. d) smernice 2001/29, keď citované diela alebo ich časti nie sú, napríklad prostredníctvom zarážok alebo poznámok pod čiarou, neoddeliteľne začlenené do nového textu, ale sú na internete pomocou odkazov sprístupnené verejnosti ako súbory PDF, ktoré možno vyhľadať samostatne popri novom texte?
6. Treba pri otázke, kedy bolo dielo v zmysle článku 5 ods. 3 písm. d) smernice 2001/29 už sprístupnené verejnosti v súlade so zákonom, vychádzať z toho, či toto dielo bolo vo svojej konkrétnej podobe už predtým uverejnené so súhlasom autora?“

17. Návrh na začatie prejudiciálneho konania bol Súdnemu dvoru doručený 25. augusta 2017. Písomné pripomienky predložili účastníci konania vo veci samej, francúzska a portugalská vláda, vláda Spojeného kráľovstva, ako aj Európska komisia. Tieto strany boli s výnimkou portugalskej vlády zastúpené aj na pojednávaní, ktoré sa konalo 3. júla 2018.

Analýza

18. Vnútroštátny súd položil Súdnemu dvoru šesť prejudiciálnych otázok týkajúcich sa jednak výkladu ustanovení smernice 2001/29 a jednak vo všeobecnosti miery voľnej úvahy, ktorou disponujú členské štáty pri prebratí a uplatňovaní týchto ustanovení, ako aj ich prepojení so základnými právami, najmä slobodou prejavu a médií. Nižšie budem analyzovať tieto jednotlivé otázky, pričom však zmením poradie, v akom ich predložil vnútroštátny súd. Najprv preskúmam výklad ustanovení sekundárneho práva, a potom všeobecnejšie otázky týkajúce sa základných práv.

O prvej prejudiciálnej otázke

19. Svojou prvou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd snaží zistiť, akou mierou voľnej úvahy disponujú členské štáty pri prebratí ustanovení práva Únie týkajúcich sa výnimiek a obmedzení autorských práv do svojho vnútroštátneho práva.

20. Táto otázka je podobná piatej prejudiciálnej otázke, ktorú položil ten istý súd vo veci Pelham a i.⁶ Vo svojich návrhoch v uvedenej veci navrhujem odpovedať, že hoci členské štáty majú voľnosť pri výbere prostriedkov, sú povinné zaručiť vo svojom vnútroštátnom práve ochranu výlučných práv uvedených v článkoch 2 až 4 smernice 2001/29, pričom tieto práva možno obmedziť len v rámci uplatňovania výnimiek a obmedzení taxatívne stanovených v článku 5 tejto smernice. Z dôvodu stručnosti sa teda obmedzím len na to, že odkazujem na zistenia týkajúce sa tejto otázky v rámci uvedených návrhov.⁷

21. Chcel by som však doplniť nasledujúce poznámky, pokiaľ ide o tvrdenia uvádzané navrhovateľkou v jej pripomienkach, ktoré predložila v tejto veci.

22. Navrhovateľka po prvé tvrdí, že miera voľnej úvahy členských štátov pri zavádzaní autorského práva Únie vyplýva z článku 167 ods. 4 ZFEÚ. Podľa tohto ustanovenia Európska únia „zohľadní kultúrne aspekty vo svojej činnosti podľa iných ustanovení zmlúv, a to predovšetkým tak, aby sa rešpektovala a podporovala rozmanitosť jej kultúr“. Navrhovateľka tvrdí, že vzhľadom na to, že autorské právo spadá pod právnu úpravu v oblasti kultúry, členské štáty musia mať širokú mieru voľnej úvahy pri jeho uplatnení s cieľom zohľadniť rozmanitosť ich kultúr.

23. Článok 167 ZFEÚ je však ustanovenie všeobecného smerovania, ktoré upravuje činnosť inštitúcií Únie v oblastiach týkajúcich sa kultúry. Tento článok dokonca výslovne spomína normotvorca Únie v odôvodnení 12 smernice 2001/29,⁸ ktorý z neho vyvodzuje podľa mňa opačné dôsledky, ako sú dôsledky, ktoré uvádza navrhovateľka, konkrétne že je potrebná primeraná ochrana diel chránených autorskými právami. Aj za predpokladu, že uverejnenie článkov týkajúcich sa politického života spadá pod pojem „kultúra“ v zmysle článku 167 ZFEÚ, toto ustanovenie nemožno vykladať tak, že umožňuje členským štátom odchyliť sa od bezvýhradných povinností vyplývajúcich z ustanovení sekundárneho práva Únie. Akýkoľvek iný výklad by popieral právomoc Únie harmonizovať právne predpisy členských štátov v akejkoľvek oblasti súvisiacej s kultúrou, ako sú autorské práva, audiovizuálne služby, trh s umeleckými dielami atď. To isté platí aj pre tvrdenie navrhovateľky, podľa ktorého význam, ktorý sa v nemeckom práve priznáva slobode prejavu a médií, predstavuje kultúrnu osobitosť tohto členského štátu.

24. Ak teda existuje miera voľnej úvahy zo strany členských štátov v súvislosti s vykonávaním smernice 2001/29, táto miera je obmedzená povinnosťami vyplývajúcimi z kogentných ustanovení tejto smernice.

25. Po druhé navrhovateľka tvrdí, že konanie odporcu vo veci samej malo za cieľ chrániť jeho morálne alebo dokonca osobnostné práva, a nie jeho majetkové autorské práva. V tomto ohľade stačí konštatovať, že toto konanie sa týka činností rozmnožovania a verejného prenosu diela zo strany navrhovateľky, ktorého je odporca autorom a ktoré bezpochyby patria do pôsobnosti smernice 2001/29. Pokiaľ ide o podobnosť medzi prejednávanou vecou a vecou Funke Medien NRW⁹, budem sa týmto bodom zaoberať nižšie v časti o prepojení medzi autorskými a základnými právami.¹⁰

6 Vec C-476/17, v súčasnosti prejednávaná pred Súdny dvorom.

7 Pozri moje návrhy vo veci Pelham (C-476/17 [odkaz sa doplní], body 71 až 79).

8 Presnejšie v ustanovení, ktoré mu predchádzalo, teda v článku 151 ES.

9 Vec C-469/17, v súčasnosti prejednávaná pred Súdny dvorom.

10 Pozri najmä body 69 a 70 vyššie.

26. Tvrdenia žalobkyne preto nemajú vplyv na moje konštatovania týkajúce sa miery voľnej úvahy členských štátov pri vykonávaní smernice 2001/29.

O štvrtej prejudiciálnej otázke

27. Svojou štvrtou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa výnimka v prípade spravodajstva o bežných udalostiach uvedená v článku 5 ods. 3 písm. c) smernice 2001/29 môže vo vnútroštátnom práve obmedziť na prípady, v ktorých nie je možné od používateľa rozumne požadovať, aby získal súhlas autora. Podľa informácií, ktoré sa nachádzajú v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, však takéto obmedzenie výnimky vyplýva v nemeckom práve z judikatúry vnútroštátneho súdu.

28. Takéto obmedzenie výnimky by podľa mňa nemalo byť problematické z hľadiska jeho súladu s vyššie uvedeným ustanovením smernice 2001/29. *Ratio legis* tejto výnimky totiž vyplýva zo skutočnosti, že niekedy je mimoriadne ťažké alebo dokonca nemožné, informovať o bežných udalostiach bez toho, aby sa reprodukovalo alebo verejne sprístupnilo dielo chránené autorskými právami. To platí najmä v dvoch rôznych situáciách. Prvá situácia spočíva v tom, že predmetné dielo môže byť samo osebe predmetom určitej udalosti, napríklad vtedy, ak táto udalosť pozostáva z otvorenia výstavy umeleckých diel alebo koncertu. Spravodajstvo o takejto udalosti, a teda informácie poskytnuté verejnosti v súvislosti s touto udalosťou, by boli značne ochudobnené, keby nebolo možné sprístupniť aspoň výňatky z diel, ktorých sa udalosť týkala. Druhá situácia nastáva vtedy, keď môže byť dielo videné alebo vypočuté náhodne počas určitej udalosti. Často uvádzaným príkladom je hudba, ktorá sprevádza oficiálnu ceremóniu. V takýchto prípadoch je teda odôvodnené poskytnúť autorovi spravodajstva právo rozmnožovať a voľne sprístupniť dielo, pretože v prípade bežnej udalosti by nebolo rozumné už z dôvodu nedostatku času od neho vyžadovať, aby získal súhlas autora príslušného diela. Okrem toho by tento autor mohol v rámci výkonu svojho výlučného práva veľmi ľahko odmietnuť vydať súhlas, čím by sa spochybnilo právo verejnosti na informácie o danej udalosti.

29. Článok 5 ods. 3 písm. c) smernice 2001/29 však výslovne vyžaduje, aby sa výnimka v prípade spravodajstva uplatňovala „v rozsahu oprávnenom informatívnym účelom“. Toto obmedzenie sa podľa mňa týka nielen rozsahu povoleného rozmnožovania a prenosu, ale tiež situácií, v ktorých je výnimka uplatniteľná, a teda aj situácií, keď nemožno od autora spravodajstva rozumne vyžadovať, aby získal súhlas autora diela, ktoré bolo reprodukované a sprístupnené v rámci uvedeného spravodajstva. Domnievam sa preto, že obmedzenie predmetnej výnimky tak, ako to stanovuje nemecké právo, nielenže nie je v rozpore s príslušným ustanovením smernice 2001/29, ale je vlastné povahe a účelu tejto výnimky.

30. Naopak dôvod, pre ktorý sa táto výnimka podľa môjho názoru neuplatní v prípade, o aký ide v prejednávanej veci, sa nachádza niekde inde.

31. Článok 5 ods. 3 písm. c) smernice 2001/29 prevzal obsah článku 10 bis Bernského dohovoru.¹¹ Druhá časť článku 5 ods. 3 písm. c) smernice 2001/29 prevzala obsah článku 10 bis ods. 2 Bernského dohovoru.¹² Musí sa preto vykladať v súlade s týmto ustanovením Bernského dohovoru, keďže Európska únia je povinná dodržiavať tento dohovor, o čom už Súdny dvor mal možnosť rozhodnúť.¹³

¹¹ Z obsahu dôvodovej správy k návrhu smernice 2001/29 predloženej Komisiou 21. januára 1998 [KOM(97) 628 v konečnom znení] implicitne vyplýva, že taký bol zámer normotvorcu. V tejto správe sa najmä pripomína, že Bernský dohovor zaručuje autorom právo rozmnožovania a že podľa spoločného vyhlásenia k článku 1 ods. 4 Zmluvy WIPO o autorskom práve sa toto právo plne uplatňuje v digitálnom prostredí, ako aj že výnimky a obmedzenia práva rozmnožovania musia byť zlučiteľné so štandardnou ochranou stanovenou touto dohodou (pozri dôvodovú správu Komisie, s. 14 a 15). Pozri tiež prvú vetu odôvodnenia 44 smernice 2001/29.

¹² Prvá časť článku 5 ods. 3 písm. c) smernice 2001/29 prevzala znenie článku 10 bis ods. 1 Bernského dohovoru, ktorý sa týka reprodukcie článkov o aktuálnych otázkach a vysielaní rovnakej povahy. Táto výnimka nie je dotknutá v prejednávanej veci.

¹³ Pozri naposledy rozsudok z 13. novembra 2018, Levola Hengelo (C-310/17, EU:C:2018:899, bod 38).

32. Článok 10 bis ods. 2 Bernského dohovoru je však formulovaný presnejšie než analyzované ustanovenie smernice 2001/29.

33. Ustanovenie dohovoru sa totiž týka výlučne prípadov spravodajstva, ktoré sa prenáša zvukovými alebo vizuálnymi prostriedkami (fotografiou, rozhlasom, televíziou, kinematografiou). V takom prípade je v rozsahu odôvodnenom informačným cieľom dovolené rozmnožovanie diel *videných alebo počutých* počas udalostí, ktoré sú obsahom takéhoto spravodajstva.¹⁴

34. Na rozdiel od toho, čo uvádza vnútroštátny súd, zastávam názor, že túto výnimku vykladanú vo svetle Bernského dohovoru nemožno uplatniť v situácii, o akú ide vo veci samej. Podľa tohto súdu predmetná udalosť vo veci samej spočíva v konfrontácii odporcu s jeho rukopisom nájdeným v archívoch, ako aj v jeho reakcii na túto skutočnosť. Tento rukopis bol teda počas tejto udalosti zviditeľnený prostredníctvom jeho uverejnenia jednak navrhovateľkou a jednak samotným odporcom na jeho internetovej stránke. S touto analýzou nemôžem súhlasiť.

35. Spravodajstvo, o ktoré ide v prejednávanej veci, je prezentované vo forme písaného textu, teda systému prepisu jazyka pomocou grafických symbolov. Ak dôjde k vnímaniu tohto textu, najčastejšie vo vizuálnej forme, vyžaduje sa určitý duševný proces dekódovania týchto symbolov na to, aby bolo možné prijať takto prenášané informácie. Preto na rozdiel od čisto vizuálnych informácií nestačí text vidieť, treba ho aj čítať.

36. To isté platí, aj pokiaľ ide o dielo reprodukované v rámci tohto spravodajstva, v tomto prípade článku odporcu. Cieľom reprodukcie a sprístupnenia tohto článku zo strany navrhovateľky nebolo len znázorniť zámer spravodajstva, ale aj poukázať na to, že dve verzie dotknutého článku, t. j. rukopis a uverejnený príspevok v zborníku, sú v podstate rovnaké, a teda že slová odporcu vo verzii uverejnenej v zborníku neboli skreslené. Na účely takejto demonštrácie nestačilo, že príjemca spravodajstva videl tento článok: bolo potrebné, aby ho prečítal v oboch verziách, inak by sa účel reprodukcie¹⁵ nedosiahol. Nestačí teda, že použité dielo bolo vypočuté alebo videné počas bežnej udalosti, ktorá bola obsahom predmetného spravodajstva. V prejednávanej veci preto bola potrebná dodatočná analýza zo strany príjemcu spravodajstva. Takáto dodatočná analýza však presahuje rámec výnimky v prípade bežného spravodajstva stanovenej v článku 5 ods. 3 písm. c) smernice 2001/29 a vykladanej v spojení s článkom 10 bis ods. 2 Bernského dohovoru.

37. Navrhujem preto odpovedať na štvrtú prejudiciálnu otázku tak, že článok 5 ods. 3 písm. c) smernice 2001/29 sa má vykladať v tom zmysle, že použitie literárneho diela v rámci bežného spravodajstva nespadá pod výnimku stanovenú v tomto článku, pokiaľ si sledovaný cieľ tohto použitia vyžaduje prečítanie celého diela alebo jeho časti.

38. Musím hneď od počiatku zdôrazniť, že tento výklad nemá vplyv na právo verejnosti dostávať informácie obsiahnuté v predmetnom spravodajstve. Ak sa totiž takéto použitie nechápe ako oprávnené použitie podľa vyššie uvedeného ustanovenia, môže sa považovať za citáciu, pre ktorú platí výnimka z výlučného práva autora stanovená v článku 5 ods. 3 písm. d) smernice 2001/29. Táto úvaha ma privádza k piatej a šiestej prejudiciálnej otázke.

14 Toto spresnenie, podľa ktorého musí ísť o diela videné alebo vypočuté v rámci udalosti, sa nachádza aj v § 50 UrhG, ktorý v nemeckom práve zavádza výnimku v prípade aktuálneho spravodajstva.

15 Čiže sledovaný informačný účel v súlade so znením článku 5 ods. 3 písm. c) smernice 2001/29 a článku 10 bis ods. 2 Bernského dohovoru.

O piatej prejudiciálnej otázke

39. Svojou piatou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 5 ods. 3 písm. d) smernice 2001/29 má vykladať v tom zmysle, že verejné sprístupňovanie diela chráneného autorským právom na internete, ako súbor PDF spojený hypertextovým odkazom s novinovým článkom, ktorý je ale možné vyhľadať samostatne, spadá pod výnimku v prípade citácie stanovenú v tomto ustanovení.

40. V prejednávanej veci totiž článok odporcu nebol neoddeliteľne vložený do článku uverejneného navrhovateľkou na jej internetovej stránke, ale bol sprístupnený na tejto stránke ako samostatný súbor a jeho prepojenie na článok odporcu bolo zabezpečené prostredníctvom hypertextových odkazov. Tento nekonvenčný spôsob citovania je dôvodom pochybností vnútroštátneho súdu.

41. Výnimka v prípade citácie je jednou z najtradičnejších výnimiek z autorského práva.¹⁶ Dlhú sa považovala za výnimku, ktorá sa uplatňuje iba v prípade literárnych diel.¹⁷ V týchto dielach sa citácie tradične označujú typografickými prostriedkami ako úvodzovky, kurzíva, znaky odlišné od hlavného textu, poznámky pod čiarou, atď.

42. V súčasnosti nie je vylúčené, že citácia sa môže objaviť aj v iných kategóriách diel, najmä hudobných a kinematografických dielach, ale tiež v dielach výtvarného umenia.¹⁸ V týchto prípadoch musia byť samozrejme prispôbené metódy zaradenia citácií do citujúceho diela a ich následnej identifikácie.

43. To isté podľa mňa platí, aj pokiaľ ide o zaradenie citácií do literárnych diel. Moderné technológie, najmä internet, umožňujú rôznymi spôsobmi prepojiť texty medzi sebou, napríklad prostredníctvom hypertextových odkazov. Úzke prepojenie medzi citáciou a dielom, v ktorom sa cituje, musí byť samozrejme zachované. Keďže štruktúra internetových stránok sa výrazne líši, bolo by pravdepodobne nevyhnutné posúdiť každý prípad osobitne. Príkladom je technika známa ako *framing*, ktorá umožňuje vloženie obsahu takým spôsobom, že užívateľ internetovej stránky má dojem, že obsah sa nachádza priamo na tejto stránke, hoci z technického hľadiska ide o hypertextový odkaz. Nezdá sa mi však, že by sa mali hneď v úvode vylúčiť citácie vytvorené pomocou hypertextových odkazov.¹⁹

44. Na druhej strane si však myslím, že problém v prejednávanej veci vyplýva z konkrétneho spôsobu, akým navrhovateľka vykonala reprodukciu a sprístupnenie článku odporcu. Podľa informácií poskytnutých vnútroštátnym súdom bol tento článok uverejnený na internetovej stránke navrhovateľky v celom jeho rozsahu, vo forme súborov PDF, ktoré bolo možné stiahnuť a vyhľadať nezávisle od hlavného textu opisujúceho predmetnú udalosť. Hypertextové odkazy na tieto súbory sa objavili nielen na stránke, kde sa nachádza uvedený hlavný text, ale aj na domovskej internetovej stránke navrhovateľky. Zdá sa mi však, že takéto sprístupnenie (a jeho reprodukcia, ktorá mu nevyhnutne predchádzala) prekračuje hranice toho, čo je dovolené v rámci výnimky v prípade citácie.

16 Už v roku 1812 Charles Nodier v diele *Questions de littérature légale* uviedol, že „zo všetkých výpožičiek slov od autora, nič nie je ospravedlniteľnejšie ako citácia...“ (Citujem podľa POLLAUD-DULIAN, F.: *Le Droit d'auteur*. Economica, Paris, 2014, s. 852).

17 Článok 10 Bernského dohovoru v znení Bruselského aktu z roku 1948 uvádzal: „Vo všetkých krajinách Únie sú dovolené krátke citácie z novinových článkov a periodík, dokonca aj vo forme tlačových prehľadov.“

18 Súdny dvor ju zrejme implicitne pripustil v súvislosti s fotografickými dielami (pozri rozsudok z 1. decembra 2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, body 122 a 123).

19 Samozrejme hovorím o odkazoch na obsah sprístupnený osobou, ktorá sa dovoľáva výnimky v prípade citácie. Odkazy na iné internetové stránky, na ktorých sú v súlade so zákonom sprístupnené diela chránené autorskými právami, nepredstavujú rozmnožovanie alebo verejný prenos, a preto si nevyžadujú výnimku z výlučných práv (pozri rozsudok z 13. februára 2014, Svensson a i., C-466/12, EU:C:2014:76, výrok).

45. Pokiaľ ide o možnosť citovať kompletne dielo, právna teória sa zdá byť nejednotná.²⁰ Znenie článku 5 ods. 3 písm. d) smernice 2001/29 nespresňuje rozsah, v akom je citácia povolená. Zdá sa, že Súdny dvor pripustil úplnú citáciu fotografického diela,²¹ hoci opisuje citáciu ako „reprodukcii úryvkov“ z diela.²² V Bernskom dohovore bola pôvodná obmedzujúca formulácia „krátke citácie“²³ zrušená a nahradená všeobecnou požiadavkou, aby sa citácie používali „v rozsahu odôvodnenom sledovaným účelom“. Podobné znenie sa uvádza aj v článku 5 ods. 3 písm. d) smernice 2001/29. Preto sa zdá byť v zásade prípustné, ak to sledovaný účel odôvodňuje, citovať dielo v celom jeho rozsahu.

46. Na druhej strane sa právna teória zhoduje v tom, že citácia nesmie konkurovať pôvodnému dielu v tom zmysle, že by neodkazovala používateľa na toto dielo.²⁴ Takáto citácia by totiž nahradením pôvodného diela obchádzala výsadné práva autora k svojmu dielu a tým ich zbavovala akéhokoľvek obsahu. Autor takto citovaného diela by tak bol zbavený podstatnej časti práv, ktorých je držiteľom z titulu svojho postavenia, pričom tieto práva by vďaka tomu mohol namiesto neho vykonávať autor citujúceho diela.

47. Podľa môjho názoru práve k tomu dochádza v situácii, keď je literárne dielo, v kontexte ktorého základným prvkom vnímania diela nie je jeho forma, ale jeho obsah, sprístupnené verejnosti na internetovej stránke vo forme súboru, ktorý je voľne dostupný a stiahnutelný. Po formálnej stránke môže byť takýto súbor prezentovaný ako citácia, pričom je prepojený s textom autora citácie napríklad prostredníctvom hypertextového odkazu. Napriek tomu je uvedený súbor *de facto* využívaný nezávisle od tohto textu a môže byť voľne použitý užívateľmi internetovej stránky autora citácie, čím sa im poskytuje neoprávnený prístup k pôvodnému dielu s tým, že sa nemusia na toto dielo ďalej odvolávať.

48. Zastávam teda názor, že výnimka v prípade citácie môže odôvodniť použitie cudzích diel v akomkoľvek rozsahu a prostredníctvom rôznych technických metód. Kombinácia rozsahu použitia a použitých technických prostriedkov však môže viesť k prekročeniu hraníc tejto výnimky. Výnimka v prípade citácie by sa nemala vzťahovať najmä na situácie, v ktorých je kompletne dielo bez súhlasu autora sprístupnené verejnosti na internetovej stránke ako voľne dostupný a stiahnutelný súbor.

49. Domnievam sa, že na rozdiel od toho, čo uviedol vnútroštátny súd v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, v tejto veci nejde o posúdenie skutočného rizika voľného využívania citovaného diela, ale o vymedzenie samotného pojmu citácie.²⁵ Prinajmenšom v prípade literárnych diel totiž akékoľvek sprístupnenie kompletneho diela na internete vo forme samostatného súboru neodkazuje čitateľa na pôvodné dielo, a teda prekračuje hranice tejto výnimky bez toho, aby bolo potrebné analyzovať skutočné riziko následného využívania.

50. Pripustiť citáciu, ktorá by mohla nahradiť pôvodné dielo, by bolo tiež v rozpore s požiadavkami „trojitého testu“ obsiahnutého v článku 9 ods. 2 Bernského dohovoru,²⁶ ako aj v článku 5 ods. 5 smernice 2001/29, podľa ktorého výnimky z autorských práv nesmú byť v rozpore s bežným využívaním diela a oprávnenými záujmami autora, pričom tieto podmienky sú kumulatívne. Citácia, ktorá používateľa neodkazuje na pôvodné dielo, pretože ho nahrádza, je nevyhnutne v rozpore s jeho bežným využívaním.

20 Pozri ako ďalšie príklady: BARTA, J., MARKIEWICZ, R.: *Prawo autorskie*. Wolters Kluwer, Varsovie, 2016, s. 236 a 237; POLLAUD-DULIAN, F.: *Le Droit d'auteur*. Economica, Paris, 2014, s. 855, ako aj STANISLAWSKA-KLOC, S.: *Zasady wykorzystywania cudzych utworów: prawo autorskie i dobre obyczaje* (etyka cytatu). In: *Diametros*, č. 19/2009, s. 160 až 184, a najmä s. 168.

21 Rozsudok z 1. decembra 2011, Painer (C-145/10, EU:C:2011:798, body 122 a 123). Pozri tiež návrhy, ktoré v tejto veci predniesla generálna advokátka Trstenjak (C-145/10, EU:C:2011:239, bod 212).

22 Rozsudok z 1. decembra 2011, Painer (C-145/10, EU:C:2011:798, bod 135).

23 Pozri poznámku pod čiarou 17 vyššie.

24 Pozri najmä BARTA, J., MARKIEWICZ, R.: *Prawo autorskie*. Wolters Kluwer, Varsovie, 2016, s. 239; POLLAUD-DULIAN, F.: *Le Droit d'auteur*. Economica, Paris, 2014, s. 851; PREUSSNER-ZAMORSKA, J., MARCINKOWSKA, J.: in: J. BARTA (ed.): *Prawo autorskie*. Varsovie: C.H.Beck, 2013, s. 565, ako aj VIVANT, M., BRUGUIERE, J.-M.: *Droit d'auteur et droits voisins*. Dalloz, Paris, 2016, s. 572.

25 Tento pojem sa má vykladať ako autonómny pojem práva Únie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 3. septembra 2014, Deckmyn a Vrijheidsfonds (C-201/13, EU:C:2014:2132, body 14 až 17).

26 A prevzatého v článku 10 Zmluvy WIPO o autorskom práve.

51. Tento záver nespochybňuje ani tvrdenie navrhovateľky, podľa ktorého odporca nemal v pláne ekonomicky využiť predmetný článok, jeho nesúhlas so sprístupnením tohto článku tak odôvodňovala výlučne snaha chrániť svoje osobné záujmy. Tento záver sa totiž týka nielen uplatňovania výnimky v prípade citácie vo veci samej, ale aj normatívnych obmedzení tejto výnimky v práve Únie. Tieto obmedzenia však nezávisia od toho, či autor v konkrétnom prípade využíva svoje dielo alebo predpokladá jeho využívanie. Skutočnosť, že použitie v rámci výnimky potenciálne ohrozuje toto využívanie, postačuje totiž na to, aby bol predmetný výklad výnimky v rozpore s trojitým testom podľa článku 5 ods. 5 smernice 2001/29.

52. Vzhľadom na to navrhujem odpovedať na piatu prejudiciálnu otázku tak, že článok 5 ods. 3 písm. d) smernice 2001/29 sa má vykladať v tom zmysle, že výnimka v prípade citácie uvedená v tomto ustanovení sa nevzťahuje na situácie, v ktorých je kompletne dielo bez súhlasu autora sprístupnené verejnosti na internetovej stránke ako voľne dostupný a stiahnuteľný súbor, čím je používateľ zbavený potreby obrátiť sa na pôvodné dielo.

O šiestej prejudiciálnej otázke

53. Svojou šiestou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, ako sa má za podmienok v prejednávanej veci vykladať podmienka obsiahnutá v článku 5 ods. 3 písm. d) smernice 2001/29, podľa ktorej sa citácia vzťahuje iba na dielo, ktoré už bolo v súlade so zákonom sprístupnené verejnosti.

54. Vzhľadom na to, že môj návrh odpovede na piatu prejudiciálnu otázku vedie k vylúčeniu uplatnenia tejto výnimky v prejednávanej veci, šiesta prejudiciálna otázka má len hypotetický charakter. K tejto otázke však uvediem niekoľko poznámok pre prípad, že by Súdny dvor neprijal moju analýzu týkajúcu sa piatej prejudiciálnej otázky.

55. Požiadavka, aby sa citácia vzťahovala len na dielo, ktoré už bolo v súlade so zákonom sprístupnené verejnosti, sa tradične prijíma v oblasti autorských práv a nachádza sa najmä v článku 10 ods. 1 Bernského dohovoru. Účelom tejto požiadavky je chrániť osobnostné autorské práva, najmä práva na sprístupnenie, na základe ktorého sám autor rozhodne o prvom verejnom prenose diela alebo jeho sprístupnení verejnosti. Toto prvé sprístupnenie verejnosti sa môže vykonať so súhlasom autora alebo na základe zákonnej licencie. Súdny dvor zrejme tiež implicitne pripustil sprístupnenie v rámci výnimky, konkrétne výnimky stanovenej v článku 5 ods. 3 písm. e) smernice 2001/29.²⁷ Toto riešenie sa mi nezdá byť vhodné, pretože výnimky stanovené v článku 5 ods. 1 až 3 smernice 2001/29 sa odchyľujú len od majetkových práv autorov a v zásade by nemali zasahovať do ich osobnostných práv. V každom prípade toto prvé sprístupnenie verejnosti samozrejme nemôže nastať samotnou citáciou.

56. Pokiaľ ide o článok odporcu vo veci samej, z informácií uvedených v návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že tento článok bol uverejnený vo verzii, ktorú obsahoval zborník vydaný v roku 1988, a následne v oboch verziách na internetovej stránke navrhovateľky po objavení rukopisu v archíve. Zdá sa teda, že v čase jeho uverejnenia na internetovej stránke navrhovateľky, už bol tento článok v súlade so zákonom sprístupnený verejnosti, čo prináleží overiť vnútroštátnemu súdu.

²⁷ Použitie na účely verejnej bezpečnosti alebo na zaistenie správneho vykonania administratívneho, parlamentného alebo súdneho konania. Pozri rozsudok z 1. decembra 2011, Painer (C-145/10, EU:C:2011:798, body 143 a 144).

57. Jediný problém by mohol vyplynúť zo skutočnosti, že by uverejnenie v zborníku údajne skreslilo myšlienky odporcu, zatiaľ čo uverejnenie na jeho vlastnej internetovej stránke bolo doplnené dištancovaním sa odporcu od jeho článku, pričom toto dištancovanie navrhovateľka už nereprodukovala. Tu by teda mohlo ísť o zásah do osobnostných práv odporcu, najmä práva na rešpektovanie diela. Keďže však osobnostné práva nespádajú do pôsobnosti ustanovení smernice 2001/29, posúdenie v tomto bode je plne v právomoci vnútroštátnych súdov a vnútroštátneho práva členských štátov.

58. V prípade, že by Súdny dvor neprijal môj návrh odpovede na piatu prejudiciálnu otázku, navrhujem odpovedať na šiestu prejudiciálnu otázku tak, že článok 5 ods. 3 písm. d) smernice 2001/29 sa má vykladať v tom zmysle, že dielo, ktoré je predmetom citácie, musí byť už vopred sprístupnené verejnosti so súhlasom autora alebo na základe zákonnej licencie, čo prináleží overiť vnútroštátnym súdom.

O druhej a tretej prejudiciálnej otázke

59. Z odpovedí, ktoré navrhujem prijať pre štvrtú a piatu prejudiciálnu otázku, vyplýva, že na také použitie diela, aké vykonala navrhovateľka s článkom odporcu vo veci samej, sa nevzťahujú výnimky z výlučného autorského práva, na ktoré prihliada vnútroštátny súd, konkrétne tie, ktoré sú stanovené v článku 5 ods. 3 písm. c) a d) smernice 2001/29. Vnútroštátny však chce tiež vedieť, či toto použitie môže byť odôvodnené úvahami týkajúcimi sa rešpektovania základných práv navrhovateľky, najmä pokiaľ ide o jej slobodu prejavu zaručenú podľa článku 11 ods. 1 Charty a slobodu médií uvedenú v odseku 2 tohto článku. Pokiaľ ide o druhú a tretiu prejudiciálnu otázku, navrhujem ich preskúmať spoločne.

60. Svojou druhou a treťou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sloboda prejavu a sloboda médií predstavujú obmedzenie alebo odôvodňujú výnimku, resp. zásah, do výlučných práv autora povoliť alebo zakázať rozmnožovanie a verejný prenos svojho diela v prípade jeho uverejnenia v tlači v rámci diskusie o otázkach všeobecného záujmu.

61. Tieto otázky sú zhodné s druhou a treťou prejudiciálnou otázkou, ktoré položil ten istý vnútroštátny súd vo veci *Funke Medien NRW*²⁸ a sú v podstate tiež podobné šiestej prejudiciálnej otázke, ktorú položil ten istý súd vo veci *Pelham a i.*²⁹

62. Vo svojich návrhoch vo veci *Pelham a i.* navrhujem v podstate odpovedať, že v prípade autorských práv, ktorých sa týkajú obmedzenia a výnimky určené na zosúladienie výlučných autorských práv so základnými právami, najmä slobodou prejavu, by sa obvykle mali rešpektovať rozhodnutia, ktoré v tejto súvislosti prijal normotvorca. Tieto rozhodnutia sú totiž výsledkom vyváženia základných práv používateľov diela s právami autorov a iných nositeľov práv, ktoré sú tiež chránené ako základné práva, konkrétne právo vlastníť majetok zakotvené v článku 17 Charty, ktorý výslovne uvádza duševné vlastníctvo vo svojom odseku 2. Toto vyváženie spadá do voľnej úvahy normotvorcu, pričom súd by mal zasiahnuť len výnimočne v prípade porušenia podstaty základného práva.³⁰

63. Dodávam, že myšlienka navrhnutá v tretej prejudiciálnej otázke o doplnení výnimiek z autorského práva Únie výnimkami, ktoré nestanovuje článok 5 smernice 2001/29 a ktoré sa odôvodňujú úvahami týkajúcimi sa slobody prejavu, by podľa môjho názoru mohli spochybniť účinnosť tohto práva a harmonizáciu, ktorej sa týka. Takáto možnosť by totiž do práva EÚ zavádzala niečo ako

²⁸ Vec C-469/17, v súčasnosti prejednávaná pred Súdnym dvorom.

²⁹ Vec C-476/17, v súčasnosti prejednávaná pred Súdnym dvorom. Je pravda, že táto vec sa týka slobody umenia zakotvanej v článku 13 Charty. Táto sloboda je však len stelesnením slobody prejavu.

³⁰ Pozri moje návrhy vo veci *Pelham* ([odkaz sa doplní], body 90 až 99).

„doložku *fair use*“, pretože prakticky každé použitie diela, ktoré zasahuje do autorských práv, sa môže nejakým spôsobom dovoliť slobody prejavu.³¹ Účinná ochrana autorských práv by tak závisela od citlivosti súdov v každom členskom štáte na slobodu prejavu, čím by sa akékoľvek úsilie o harmonizáciu stalo len zbožným želaním.³²

64. Takéto uvažovanie je podľa môjho názoru plne uplatniteľné na prejednávajúcu vec.

65. Už v úvode som zdôraznil dôležitosť slobody prejavu a slobody médií v demokratickej spoločnosti, preto sa im ďalej budem venovať len v krátkosti. Tieto slobody, tak ako aj všetky základné práva, však nie sú ani absolútne, ani neobmedzené, ako to jasne vyplýva z článku 52 ods. 1 Charty, ako aj z článku 10 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaného 4. novembra 1950 v Ríme (ďalej len „EDLP“), ktoré stanovujú obmedzenia základných práv a podmienky uplatňovania týchto obmedzení. Autorské právo môže byť jedným z týchto legitímnych obmedzení slobody prejavu³³ a táto sloboda v zásade nemá prednosť pred autorským právom mimo obmedzení a výnimiek, ktoré stanovuje samotné autorské právo.

66. Je teda potrebné na tvrdenie navrhovateľky, podľa ktorého je pre slobodu prejavu a médií rozhodujúce vedieť, kto má kontrolu nad informáciami, odpovedať tak, že keďže predmetné informácie sú dielom chráneným autorskými právami, kontrolu nad zverejnením a šírením má autor s výhradou vyššie uvedených obmedzení a výnimiek.

67. Je pravda, že situácia v spore vo veci samej predstavuje osobitný prípad v tom, že autor predmetného diela je politikom a samotné dielo vyjadruje jeho názory na témy všeobecného záujmu, pričom sporný verejný prenos tohto diela navrhovateľkou sa uskutočnil v rámci diskusie, ktorá predchádzala parlamentným voľbám. Možno si teda položiť otázku, či prejednávajúci prípad nie je podobnou situáciou, akou je situácia vo veci *Funke Medien NRW*³⁴, v ktorej som navrhol rozhodnúť tak, že autorské práva Nemecka neodôvodňovali následný zásah do slobody prejavu.

68. Domnievam sa však, že okolnosti prejednávanej veci nemôžu viesť k prijatiu podobného riešenia.

69. Po prvé osobitosť veci *Funke Medien NRW*³⁵ spočíva v tom, že predmetným dielom boli pravidelné dôverné vojenské správy výlučne faktickej povahy³⁶ a Nemecko ako nositeľ autorských práv k týmto správam sa rozhodlo nahradiť ochranu týchto dokumentov ako dôverných informácií ochranou vyplývajúcou z autorských práv. Pokiaľ ide o štát, ten sa na podporu svojho autorského práva nemôže odvolávať na základné práva, keďže na ne majú nárok iba jednotlivci.

70. V prejednávanej veci nie je spochybnený charakter predmetného článku v zmysle autorského práva a nositeľom autorských práv je fyzická osoba. Takáto osoba však na rozdiel od štátu nemá nástroje, akým je napríklad možnosť klasifikovať dokument ako dôverný, a tým k nemu obmedziť legálny prístup. Pre fyzickú osobu je autorské právo hlavným, ak nie jediným prostriedkom na ochranu svojho duševného výtvoru. Okrem toho má autor ako fyzická osoba nárok na základné právo vlastníť majetok, ako aj iné základné práva chránené rovnako ako sloboda prejavu potenciálnych používateľov jeho diela.

31 Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva zahŕňa sloboda prejavu napríklad aj zdieľanie súborov v sieťach *peer-to-peer* (pozri rozsudok ESLP, 19. februára 2013, *Neij a Sunde Kolmisoppi v. Švédsko*, CE:ECHR:2013:0219DEC004039712).

32 Výraz je od A. Lucasa v *LUCAS, A., GINSBURG, J. C.: Droit d'auteur, liberté d'expression et libre accès à l'information (étude comparée de droit américain et européen)*. In: *Revue internationale du droit d'auteur*, roč. 249 (2016), s. 4 až 153, najmä s. 25.

33 Pozri rozsudok ESLP, 10. januára 2013, *Ashby Donald a i. v. Francúzsko* (CE:ECHR:2013:0110JUD003676908, § 36).

34 Vec C-469/17, v súčasnosti prejednávaná pred Súdny dvorom.

35 Vec C-469/17, v súčasnosti prejednávaná pred Súdny dvorom.

36 Ktorá vznikla len ak mali nárok na ochranu autorským právom (pozri moje návrhy vo veci *Funke Medien NRW*, C-469/17, EU:C:2018:870, bod 20).

Obmedzenie tejto slobody prejavu, ktoré vzniká z predmetných výlučných práv autora, je teda legitímne v tom zmysle, že vyplýva z ochrany iného základného práva. Je teda primerané použiť vyváženie týchto rôznych základných práv, ktoré v zásade vykonal normotvorca v rámci ustanovení upravujúcich autorské právo.

71. Po druhé je pravda, že odporca, ktorý vykonáva volenú funkciu, podlieha obzvlášť prísnyim požiadavkám, pokiaľ ide o kontrolu jeho verejnej činnosti, a to najmä kontrolu zo strany médií. Za určitých okolností by táto kontrola mohla odôvodňovať verejný prenos článku odporcu bez jeho súhlasu, napríklad ak by sa pokúsil zatajiť jeho obsah.³⁷

72. V prejednávanej veci však odporca konal úplne transparentne tým, že sám uverejnil obe verzie článku na svojej internetovej stránke, a tak umožnil každému vytvoriť si názor na význam odchylok, ktoré existovali medzi týmito dvoma verziami. Toto uverejnenie na internetovej stránke odporcu navyše uľahčilo úlohu navrhovateľky, ktorá mohla dosiahnuť svoj informačný cieľ aj prostriedkami, ktoré menej zasahujú do autorských práv, najmä citovaním relevantných častí oboch verzií článku odporcu alebo vytvorením hypertextového odkazu na jeho internetovú stránku.

73. Pokiaľ ide o tvrdenie navrhovateľky, podľa ktorého dištancovanie sa odporcu od jeho článku prostredníctvom poznámky pripojenej k týmto dvom textom uverejneným na jeho internetovej stránke bránilo objektívnemu vnímaniu čitateľa, stačí poznamenať, že autor sa môže dištancovať od svojho diela. Nemyslím si, že toto dištancovanie sa, ktoré je len doplnujúcou informáciou, mohlo čitateľovi zabrániť objektívne analyzovať obe verzie predmetného článku. Ak je čitateľ dostatočne obozretný na to, aby porovnal obe verzie textu, je tiež schopný posúdiť úprimnosť takéhoto dištancovania sa.

74. Rovnako ma nepresvedčilo ani tvrdenie navrhovateľky, podľa ktorého by hypertextové prepojenie na internetovú stránku odporcu nebolo dostatočné z dôvodu, že takéto prepojenie nevyhnutne závisí od obsahu cieľovej stránky. Keďže navrhovateľka navyše disponovala článkom odporcu, mohla okamžite reagovať v prípade, že by dotknutý článok zo svojej stránky odstránil. Situácia z pohľadu slobody prejavu by tak bola odlišná. Toto však nebol ten prípad.

75. Nakoniec po tretie môj návrh nie je spochybnený ani tvrdením navrhovateľky, podľa ktorého odporca tým, že namietal svoje právo rozmnožovania a verejného prenosu svojho článku, nemal v skutočnosti za cieľ chrániť svoje majetkové autorské práva, ale jeho osobnostné práva vrátane tých, ktoré nevyplývajú z jeho postavenia autora tohto článku. Tieto osobnostné práva však nepatria do pôsobnosti smernice 2001/29, ani do pôsobnosti práva Únie vo všeobecnosti.

76. Pokiaľ sa chce navrhovateľka dovolávať výnimky z autorských práv, treba poznamenať, že užívanie týchto práv nie je podmienené skutočným využívaním diela jeho autorom. Autorské práva, a najmä majetkové práva, zaručujú autorovi nielen neobmedzené využívanie jeho diela, ale aj ochranu pred jeho využívaním tretími osobami, ak na takéto využívanie nedal súhlas samotný autor. Navrhovateľka však tým, že sprístupnila článok odporcu verejnosti na svojej internetovej stránke, využila tento článok v zmysle autorského práva.

77. Okrem toho, hoci osobnostné autorské práva zostávajú mimo rozsahu harmonizácie uskutočnenej smernicou 2001/29,³⁸ je potrebné ich vziať do úvahy pri výklade ustanovení tejto smernice, pokiaľ uplatňovanie týchto ustanovení môže viesť k zásahu do týchto práv. Smernica 2001/29 vykonáva len čiastočnú harmonizáciu autorských práv. To znamená, že smernica sa neuplatňuje mimo kontextu a ani priamo, čo vyplýva z jej samotnej povahy. Jej ustanovenia sa musia prebrať do vnútroštátneho práva členských štátov, kde vzájomne pôsobia s inými ustanoveniami práva Únie, a to najmä tými,

³⁷ Ako príklad sa často uvádza situácia, keď potreba verejnej diskusie musí prevážiť nad autorským právom, rozhodnutie *Gerechthof Den Haag* (Odvolačí súd Haag, Holandsko) zo 4. septembra 2003 vo veci týkajúcej sa uverejnenia dokumentov scientologickej cirkvi (NL:GHSGR:2003:AI5638) (pozri pripomienky k tomuto rozsudku, VIVANT, M. In: *Propriétés intellectuelles*, č. 12, s. 834).

³⁸ Pozri odôvodnenie 19 smernice 2001/29.

ktoré upravujú osobnostné autorské práva. Výklad výnimky v prípade majetkového práva autora nemôže opomenúť jeho osobnostné práva tým, že pripustí voľné používanie diela len preto, že dotknutý autor nemal v pláne ekonomicky využiť toto dielo a snažil sa len chrániť svoje osobnostné práva.

78. Ďalej, ak sa má tvrdenie navrhovateľky chápať v tom zmysle, že v prípade neexistencie ekonomického využitia diela autorské právo odporcu, ktoré je vyjadrením jeho práva vlastníť majetok chráneného podľa článku 17 Charty, neodôvodňuje obmedzenie slobody prejavu, ktoré z neho vyplynulo, poznamenávam, že situácia v prejednáwanej veci nie je podobná situácii vo veci *Funke Medien NRW*, v ktorej som navrhol obdobný postup uvažovania,³⁹ a to z dôvodov uvedených v bodoch 69 a 70 vyššie.

79. Okrem toho v rámci zváženia základných práv účastníkov v spore vo veci samej treba zohľadniť nielen právo odporcu vlastníť majetok, ale aj jeho iné základné práva, ktoré by prípadne bolo možné použiť. Udalosťou, ktorá predchádzala sporu vo veci samej, je konfrontácia odporcu s názorovým presvedčením, ktoré v minulosti vyjadril v predmetnom diele. Svojou žalobou sa odporca snažil zachovať svoje monopolné postavenie, pokiaľ ide o verejný prenos tohto diela, aby mohol toto sprístupnenie doplniť o poznámku, že sa dištancuje od názorového presvedčenia vyjadreného v tomto diele. Charta vo svojom článku 10 zakotvuje slobodu myslenia, ktorá podľa výslovného znenia tohto ustanovenia „zahŕňa slobodu zmeniť... vieru“⁴⁰. Nevidím dôvod na to, aby toto právo nemohlo byť priznané politikom. Ako inak by mohol odporca účinne vykonať svoju slobodu zmeniť vieru v niečo, ak by článok obsahujúci jeho predchádzajúce názorové presvedčenie mohol byť voľne uverejnený pod jeho menom a bez poznámky o dištancovaní sa, čím by u verejnosti vyvolal dojem, že ide o aktuálne presvedčenie?

80. Odporca teda dôvodne chráni svoje práva vyplývajúce z Charty⁴¹ právnymi nástrojmi, ktoré má k dispozícii, v tomto prípade autorskými právami. Ak tak urobí v medziach zákona, nedochádza k žiadnemu zneužitiu a obmedzenie, ktoré z toho vyplýva pre slobodu prejavu navrhovateľky, nemožno považovať za neoprávnené.

81. Preto navrhujem odpovedať na druhú a tretiu prejudiciálnu otázku tak, že sloboda prejavu a médií nepredstavuje obmedzenie a neodôvodňuje výnimku alebo zásah do výlučných práv autora povoliť alebo zakázať rozmnožovanie a verejný prenos svojho diela, nad rámec výnimiek a obmedzení, ktoré sú stanovené v článku 5 ods. 2 a 3 smernice 2001/29. To isté platí aj v situácii, keď autor predmetného diela vykonáva verejnú funkciu a toto dielo odhaľuje jeho názorové presvedčenie v otázkach všeobecného záujmu, pokiaľ uvedené dielo už bolo sprístupnené verejnosti.

Návrh

82. Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré položil Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko), takto:

1. Členské štáty sú povinné zaručiť vo svojom vnútroštátnom práve ochranu výlučných práv uvedených v článkoch 2 až 4 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2001/29/ES z 22. mája 2001 o zosúladení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti, pričom tieto práva možno obmedziť len v rámci uplatňovania výnimiek a obmedzení taxatívne stanovených v článku 5 tejto smernice. Na druhej strane členské štáty majú voľnosť pri výbere prostriedkov, ktoré považujú za vhodné zaviesť na splnenie tejto povinnosti.

39 Pozri moje návrhy vo veci *Funke Medien NRW* (C-469/17, EU:C:2018:870, body 58 až 61).

40 Rovnaké právo sa nachádza aj v článku 9 ods. 1 EDLP, ktorého znenie je v zásade totožné s článkom 10 ods. 1 Charty.

41 Ponechám bokom diskusiu o otázke, či verejné oznámenie zmeny názorového presvedčenia patrí do pôsobnosti článku 10 Charty, alebo skôr spadá do pôsobnosti jej článku 11.

2. Článok 5 ods. 3 písm. c) smernice 2001/29 sa má vykladať v tom zmysle, že použitie literárneho diela v rámci bežného spravodajstva nespadá pod výnimku stanovenú v tomto článku, pokiaľ sledovaný cieľ tohto použitia vyžaduje prečítanie celého diela alebo jeho časti.
3. Článok 5 ods. 3 písm. d) smernice 2001/29 sa má vykladať v tom zmysle, že výnimka v prípade citácie uvedená v tomto ustanovení sa nevzťahuje na situácie, v ktorých je kompletne dielo bez súhlasu autora sprístupnené verejnosti na internetovej stránke ako voľne dostupný a stiahnuteľný súbor, čím je používateľ zbavený potreby obrátiť sa na pôvodné dielo.
4. Sloboda prejavu a médií zakotvená v článku 11 Charty základných práv Európskej únie nepredstavuje obmedzenie a neodôvodňuje výnimku alebo zásah do výlučných práv autora povoliť alebo zakázať rozmnožovanie a verejný prenos svojho diela, nad rámec výnimiek a obmedzení, ktoré sú stanovené v článku 5 ods. 2 a 3 smernice 2001/29. To isté platí aj v situácii, keď autor predmetného diela vykonáva verejnú funkciu a toto dielo odhaľuje jeho názorové presvedčenie v otázkach všeobecného záujmu, pokiaľ uvedené dielo už bolo sprístupnené verejnosti.